

เทศน์เช้า วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนตายเนาะ เวลาคนตาย เวลาตายนี้เราตายทุกคน ทุกคนต้องตายหมด การเกิดและการตายนี้เป็นของสาธารณะ ทุกคนเห็นกัน เห็นการตายและการเกิด การตายนี้เป็นสาธารณะ ทุกคนต้องตายหมดเลย แล้วก็เห็น ๆ กันว่าตาย

แต่คนไม่เคยเห็นกิเลสตาย เวลากิเลสตายนี้เป็นเรื่องของส่วนบุคคล คนนั้นเป็นคนเห็นคนเดียว ใครเห็นกิเลสตายคนนั้นจะเห็นของของเขา เป็นผลงานของเขา แต่ถ้าเห็นการเกิดและการตายนี้ การตายในโลกนี้ตายวนเวียนตายอยู่อย่างนี้ ตายซ้ำตายซาก ตายทุกข์ตายยาก แล้วก็ยังวนเวียนตายอยู่ แต่เราจะเชื่อไม่เชื่อนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ถ้าเราเชื่อของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา เราสร้างผลของเรา เราทำคุณงามความดีไป ถ้าไม่เชื่อเราทำคุณงามความดีมันก็เป็นคุณงามความดีเหมือนกัน แต่ความเชื่อ เห็นไหม รัตนตรัย ความเชื่อ ความเชื่อความมุ่งหมายของเรานี้มันเลื่อนขึ้นได้ ถ้าเราไม่เชื่อของเรา เราไม่เลื่อนขึ้นคือมันไม่มีเป้าหมาย มันไม่มีสิ่งข้างหน้าที่เราเดินไป

สิ่งที่เรามีอยู่ข้างหน้า เราเดินไปเรามีเป้าหมายเดินไป มันเดินไปแล้วมันถึงเป้าหมายนั้นได้ ความเชื่อของเรา มันคือเป้าหมายที่เราจะเดินไป เราเดินไปถึงตรงนั้นแล้วมันก็เป็นความเห็นของเรา การเดินคือการทำคุณงามความดี เหมือนการก้าวเดินของใจ การก้าวเดินของใจคือทำคุณงามความดีให้ใจมีเครื่องเกาะเกี่ยวเข้าไป

ถ้าใจมีเครื่องเกาะเกี่ยวเข้าไป มันจะถึงจุดตรงนั้นได้ ถ้าถึงจุดตรงนั้นไม่ได้มันก็เร้าร้อนใจ มันทุกข์อยู่ในหัวใจ เวลามันผาลนใจนะ เวลาใจผาลนนี้มันอ่อนกินอยู่อย่างนั้น มันผาลอยู่ในหัวใจ มันทุกข์ยากอยู่ในหัวใจ แล้วมันปลดปล่อยไม่ได้ สิ่งใดก็ปลดปล่อยไม่ได้ เรื่องการปลดปล่อยได้มันต้องทำใจของเราขึ้นมา ต้องหัดภาวนาไป พยายามทำสงบ พุทโธ พุทโธ ก็จะทำใจให้สงบได้

ถ้าทำให้สงบได้มันเริ่มจะปลดปล่อยได้ มันจะปลดปล่อยได้ด้วยวิธีการนี้วิธีการเดียว แต่มันเป็นเรื่องที่ลึกซับซ้อน ถึงว่าต้องมีทานขึ้นมาก่อน มีทาน มีศีล มีภาวนา มีทานขึ้นมาให้ความสนใจ มีความเข้าใจ ถ้ามีความสนใจมีความเข้าใจ เข้าใจมันเรื่องการประพฤติปฏิบัติ เข้าใจมา เรื่องการสละทานขึ้นมา เรื่องการสละทานออกไปเพื่อให้ใจมันคงที่ ใจมันแบบเริ่มมีความรู้สึก มีความอ่อนโยนลงไป ใจไม่แข็งกระด้างเกินไป ใจไม่แข็งกระด้างเป็นควรแก่การงาน ทานเป็นเรื่องอย่างนั้น เรื่องการฝึกใจชนิดหนึ่งแต่เป็นชนิดจากภายนอก

แล้วเรื่องทาน มีศีล เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา มีศีลจิตเป็นปกติขึ้นไป ความคิดข้งออกไป ใจคิดเกี่ยวออกไป มันจะเริ่มมีความแปลกประหลาดมหัศจรรย์ มีความขัดข้องใจ แต่เดิมคิดอย่างไรมันพอใจมันคิดได้ มันทำได้ตามประสาทความเห็นของเรา เพราะว่าเป็นความเห็นของเรา เราเห็นอยู่ภายในไม่มีใครจะรู้เรื่องไปกับเรา

แต่ถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลมันเริ่มเป็นการเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งนี้ถูกต้อง สิ่งนี้ผิดไป สิ่งนี้ผิดพลาด สิ่งนี้ไม่ควรทำ สิ่งนี้ศีล มีศีลแล้วมีภาวนา ภาวนาถึงว่าการแก้ไข การเกิด และการตายของใจเกิดตรงนี้ ถ้ากิเลสตายขึ้นไป กิเลสตายไปจากใจแต่ใจนั้นไม่ตาย ใจนั้นยังคงสภาพอยู่อย่างนั้น แต่กิเลสตายออกไปเป็นเรื่องส่วนบุคคล คนไหนปฏิบัติคนนั้นจะเห็นสภาวะแบบนั้น

ถ้าคนไหนปฏิบัติไม่ถึงตรงนั้น ไม่เห็นสภาวะแบบนั้นปฏิบัติไปเพื่อทรงคุณงามความดีของใจไว้ ไม่เห็นเรื่องของความเป็น... กิเลสมันตายไปจากใจ นี่เป็นการตายส่วนบุคคล กิเลสตายไปจากใจ ใจนั้นสว่างไสว ใจนั้นพอใจ อยู่ไปกับใจดวงนั้น แต่การเกิดการตายของเราตายแบบสาธารณะ การตายแบบสาธารณะนี้คนก็เห็นได้ ทุกคนก็มีสิทธิตายเหมือนกัน สิทธินี้ทุกคนมีเหมือนกัน ต้องตายเหมือนกัน ตายแบบสาธารณะ

แต่ผู้ที่ตายแบบส่วนบุคคล กิเลสตายส่วนบุคคลแล้วก็ต้องตายสาธารณะอีกชั้นหนึ่ง ตายในสาธารณะคือว่าเวลาสิ้นจันทรมาร จันทรที่เป็นภาระที่เป็นมารนี้ต้องสิ้น ต้องกลับคืนธรรมชาติของเขา แต่ใจดวงนั้นไม่กลับคืนธรรมชาติของเขา ใจดวงนั้นพ้นจากกิเลสออกไป พ้นจากสภาวะทุกอย่างออกไป พ้นออกไปจากนี้ นั่นเป็นสมบัติส่วนบุคคลของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นทำได้

ใจดวงนั้นทำได้ แล้วใจของเราทำได้ไหม? ใจดวงนั้นกับใจของเราก็คือเหมือนกัน ใจของเราที่กำลังใจ การงานของใจเวลาความคิดการอ่าน เหนื่อยมากเวลาทำงานของใจ เวลาทำงานทาง

ร่างกาย เวลาแบกหามทำงานขุดดินหาบหญ้าแบกหามต่าง ๆ นี่ มันทำไปมันเหนื่อยร่างกาย ความเหนื่อยร่างกายต้องใช้แรงงานออกไป มันเป็นอย่างนั้น

แต่แรงของใจ เวลาทำงานของใจใช้ความคิดนี้แรงของใจ แต่ความคิดของเราคิดขึ้นมาให้มันตันความคิดของตัวเอง คิดแล้วมันถอยเข้ามา ๆ ความคิดถอยเข้ามา อันนั้นเป็นโลกียะก็จริงอยู่ แต่มันเป็นความคิดที่ทำให้เราหยุดสงบตัวเองได้ ความคิดมันตันกันไง สิ่งนี้มันควรคิดไม่ควรคิด สิ่งนี้เป็นความดีหรือไม่เป็นความดี นี่มันจะย้อนออกมาตรงนั้นนะ

ถ้าสิ่งนี้ไม่ควรคิดมันควรหยุดได้ ถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะอย่างนี้ เมื่อก่อนไม่เคยคิดอย่างนี้ คิดแต่ว่าพอเราคิดขึ้นมาเราพอใจเราคิดของเราออกไป นี่ความคิดอย่างนี้มันหมุนออกไป สิ่งนี้จะไม่เกิดการตายของกิเลสเลย มันจะมีแต่การสะสมของกิเลส มันจะมีแต่ความฟุ้งซ่าน มีแต่ความพอใจของใจ มันจะฟุ้งซ่านมาก ใจมันจะฟุ้งซ่านมันจะคิดออกไปประสามัน นั่นนะเวลากิเลสมันฟุ้งซ่าน มันเป็นอย่างนั้น มันแฝงอยู่ในหัวใจ

แต่มันสงบได้ด้วยสมาธิ ด้วยความสงบของใจนี้ ด้วยศีลความปกติของใจ ด้วยสมาธิ คือความสงบของใจอีกชั้นหนึ่งเข้ามา นี่มันสงบได้ด้วยวิธีการนี้ไง ถ้ามันสงบตัวเองได้นี่มีความสุขนะ ความสุขของใจดวงนั้นจะมีความสุขมาก มีความสุขว่าทำความสงบของใจได้ มันเป็นปัจจัยจัดตั้งแต่เดิมได้ยินแต่ชื่อ ได้ยินแต่เงินล้านมี เห็นแต่ตัวเลขในบัญชี ไม่เคยเห็นตัวเงินในบัญชี แต่พอเราจิตสงบขึ้นมา นี่เห็นจับต้องเงินโดยมือของเรา เราจับต้องเงินของเราโดยมือของเรา

ใจสัมผัสด้วยสมาธิธรรมนี้มีความสุขของใจ ใจดวงนั้นจะมีความสุขของมันเข้ามา นั่นนะความสุขอย่างนั้นค่อยยกขึ้นวิปัสสนา เสวยความสุขไปพอสมควรมันคลายออกมาแล้วพยายามทำวิปัสสนาให้ได้ ถ้าทำวิปัสสนาไม่ได้มันก็อยู่ของมันแค่นั้นนะ อยู่ของมันแค่ที่ว่ามันจะเป็นไปตามประสามัน ถ้ามันวิปัสสนาได้ นี่การตายโดยปุณฺณ

การตายโดยส่วนบุคคลนี้กิเลสมันจะตายไปเป็นชั้น ๆ เข้าไป วิปัสสนาเข้าไป จิตนี้ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่จิต จิตนี้มีการเกิดดับขณะที่มันเกิดดับ ตัวจิตกับตัวขันธ ตัวขันธมันเกิดดับมันส่งออกไปที่ขันธนั้น มันเป็นการฟุ้งซ่านออกไป เป็นการแสวงหา ดึงสิ่งต่าง ๆ เข้ามาให้เป็นภาระกับเรา แล้วมันปลดเปลื้องได้ด้วยวิปัสสนาญาณ สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีเกิดดับเฉย ๆ มันเกิดดับทั้งนั้น มันไม่มีสิ่งทำให้คุณให้โทษกับเราได้ถ้าเราเข้าใจมัน

แต่ถ้าเราไม่เข้าใจมันให้คุณให้โทษมาก เพราะเวลาคิดแล้วมันเร้าร้อนมาก เวลาคิดนี้มันคิดขึ้นมาแล้วมันเร้าร้อนที่ใจ ใจมันเร้าร้อนขึ้นไปมันต้องการไป มันกระซอกหัวใจออกไป มันมีความคิดมันมีอำนาจกับเรา เวลามันมีอำนาจเหนือเรามันมีอำนาจเหนืออย่างนั้น

แต่เวลาถ้ามันจะต้องตายออกไปจากใจของเรา มันต้องพยายามแยกแยะออกไปตรงนี้ให้ได้ วิปัสสนาจะเข้าไปแยกแยะ แยกออกไปจนมันจะปล่อยวางออกไปได้ ปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอน เข้าไปจนมันจะขาดออกไป ขาดออกไปจากใจเลย นั่นนะกิเลสตายตายอย่างนั้น ตายที่ว่ามันขาดออกไปจากใจ นี่เป็นการตายโดยส่วนบุคคลนะ

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นจะเห็นธรรมตามความเป็นจริง ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม เป็นการคันเคาไปมันก็คันเคาไปอย่างนั้น” มันมีความสงบออกมาได้ เพราะความสงบของใจ ความสงบของใจมันไม่ใช่วิปัสสนา ทำให้สงบมันสงบอยู่แล้ว ถ้ามันสงบนี้ เพราะลัทธิศาสนาต่าง ๆ สอนเรื่องความสงบ มีมาโดยดั้งเดิมอยู่แล้ว ถ้าเราทำสงบเข้ามาก็เป็นความสงบเฉย ๆ ใจมันสงบเฉย ๆ มันไม่สามารถชำระกิเลสออกไป

ถ้ามันชำระกิเลสออกไป เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันถึงจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วจะเห็นการตายโดยส่วนบุคคล แล้วการตายโดยสาธารณะมันก็ไม่ตื่นเต้น แต่ถ้ามการตายโดยส่วนบุคคลไม่เคยเห็น กิเลสไม่เคยตายไปจากใจ มันจะตื่นเต้น มันจะวิตกกังวล มันจะเรื่องการตาย ความคิดจะตายแล้วไปไหน? มีความวิตกกังวลตลอดไป แล้วก็ต้องตาย ตายไปพร้อมกับความวิตกกังวลอันนั้น

แต่ถ้ามันตายโดยส่วนบุคคลแล้ว การตายโดยสาธารณะจะไม่มีผลเลย เพราะอะไร? เพราะมันเข้าใจตามความเป็นจริงว่าไม่มีสิ่งใดตาย สิ่งนี้มันไม่เคยตาย มันกลับคืนสภาวะเดิมของมัน มันเกิดของชั่วคราวเท่านั้น แต่ใจนี้มันจะสิ้นสุดออกไปแล้วมันเข้าใจตามนั้น มันถึงไม่ตื่นเต้นกับสิ่งใด ๆ เลย เอวัง